

Verksamhetsberättelse för Skärgårdshavets Biosfärområde år 2016

*”Skärgårdshavets Biosfärområde är en levande modell
för hållbar utveckling i kust- och skärgårdsområden”*

Innehåll

1. BAKGRUND	3
2. ORGANISATION FÖR BIOSFÄROMRÅDETS VERKSAMHET	3
2.1. Nationell organisation	3
2.2. Lokal organisation	4
2.2.1. Egentliga Finlands NTM-central	4
2.2.2. Biosfärområdeskontoret	4
2.2.3. Intensionsavtal om verksamheten för Skärgårdshavets Biosfärområde	4
2.2.4. Skärgårdshavets Biosfärområdets Vinterträff – ett forum för deltagande och kommunikation	5
2.2.5. Skärgårdshavets biosfärområdes styrgrupp	5
2.2.6. Arbetsgrupper i samarbete med biosfärområdet	6
2.3. Finansieringen av biosfärområdets verksamhet	7
2.3.1. Ekonomi 2015	8
3. VERKSAMHET ÅR 2015	8
3.1. Verksamhet inom temaområden	8
3.1.1. Vård av naturen - kulturlandskap och betesdjur	9
3.1.2. Med gemensamma kl I rafter för ett renare Skärgårdshav	11
3.1.3. Natur- och kulturturism	16
3.1.4. En levande skärgård anpassad till förändringar	19
3.1.5. Skärgårdshavets biosfärområde som ett "brand" för skärgården	27
3.2. Allmänt	29
3.2.1. Upplysning och information	29
3.2.2. Representation, arbetsgrupper	31
3.3. Internationellt och nationellt samarbete	31
4. Rapportering och utvärdering av verksamheten	32
5. SAMMANFATTNING	32

1. Bakgrund

Skärgårdshavets Biosfärområde, som grundades 1994, är en del av Unesco:s forsknings- och utvecklingsprogram "Man and the Biosphere" (MAB). Målsättningen med MaB-programmet är att forska i och att skapa modeller för hållbar utveckling. Inom MaB-programmet är biosfärområdena modell- och försöksområden och de representerar samtidigt viktiga natur- och kulturvärden i ett större globalt nätverk. Ett nytt avtal om samarbete kring förvaltningen av Skärgårdshavets Biosfärområde gjordes för 2015-2016 mellan Egentliga Finlands NTM-central, Pargas stad och Kimitoöns kommun. Pargas stad handhar fortsättningsvis koordineringen av biosfärområdets verksamhet. Egentliga Finlands NTM-central betalar åt Pargas stad för handhavandet av koordineringen, medan alla tre samarbetsparter bidrar till verksamheten genom att driva projekt. I samband biosfärområdets kan även andra organisationer, företag eller privat personer förverkliga verksamhet som stöder de gemensamma målsättningarna.

2. Organisation för biosfärområdets verksamhet

2.1. Nationell organisation

Miljöministeriet (MM) har huvudansvaret för biosfärområdena i Finland. Undervisningsministeriet (UM) ansvarar för UNESCO:s program i Finland, samt de internationella kontakterna. Människan och biosfären (MAB) -programmets nationella kontaktpunkt i Finland och den nationella koordinatören är i Joensuu vid Finlands miljöcentral. Den nationella koordinatörgruppen för Unesco program sammankommer 2 ggr/året.

- Raimo Heikkilä vid Finlands miljöcentral, placerad i Norra-Karelen, fungerar som nationell koordinatör för MAB-programmet
- Skärgårdshavets koordinatör har haft regelbunden kontakt med miljöministeriets kontaktperson Jukka-Pekka Flander och Undervisningsministeriets kontaktperson Hannu Vainonen
- Koordinatören deltar i den nationella koordinatörgruppens möten och informerar om Skärgårdshavets aktualiteter

2.2. Lokal organisation

2.2.1. Egentliga Finlands NTM-central

Har huvudansvaret för Skärgårdshavets Biosfärområde

- Som ordförande fungerade Sanna Kipinä-Salokannel
- Biosfärområdets koordinator har getts möjlighet att vid behov arbeta i NTM-centralens utrymmen

2.2.2. Biosfärområdeskontoret

Kontoret är en del av Pargas Stads näringsstjänster och placerat i utrymmen i Stabshuset i Korpo kyrkby.

Kontorets förvaltning:

- Har skötts i samarbete mellan NTM, Pargas och Kimitoön. Kontaktpersoner: Sanna Kipinä-Salokannel (NTM), Tomas Eklund (P) och Gunilla Granberg/Benjamin Donner (KÖ).
- Avtal om samarbete kring förvaltning av Skärgårdshavets biosfärområde för år 2016 gjordes mellan dessa 3 parter.

Personal:

- Katja Bonnevier var anställd på heltid som koordinator vid Pargas stads näringslivstjänster. Katja var på moderskapsledighet till den 17.5.2016. Den 1.8.2016 gick hon deltid på vårdledighet och jobbade halvtid till årets slut.
- Julia Scheinin var anställd som vikarie för koordinatorn 22.6.2015 – 15.7.2016. Julia Scheinin inledde sin moderskapsledighet den 7.7.2017.
- Pia Prost anställdes som vikarie för 50% från den 1.8.2016

2.2.3. Intentionsavtal om verksamheten för Skärgårdshavets Biosfärområde

- Avtalet trädde i kraft den 1.1.2012 och varar till 31.12.2017.
Egentliga Finlands NTM-central, Pargas stad, Kimitoöns kommun, Forststyrelsen, Åbo Akademi, Åbo Universitet och Egentliga Finlands förbund

2.2.4. Skärgårdshavets Biosfärområdets Vinterträff – ett forum för deltagande och kommunikation

Man ordnade nu för sjätte gången Skärgårdshavets vinterträff, som fungerar som forum för deltagande i biosfärområdets verksamhet och utbyte av erfarenheter och idéer. Intresseföreningar, andra organisationer, företag och invånare kan aktivt involveras via vinterträffen. Evenemanget är öppet för allmänheten och temat varierar mellan åren. **Skärgårdshavets vinterträff 2016, vars tema var ”Att dokumentera ett natur- och kulturarv”, ordnades i Skärgårdscentret Korpoström.** Evenemanget ägde rum den 5.2.2016 kl.10-16. Som medfinansierare fungerade Åbolands Skärgårdsstiftelse, Sparbanksstiftelsen i Korpo och Pargas stad.

I tillställningen deltog 57 personer. I programmet fanns både talturer som berörde att som författare eller forskare dokumentera skärgårdskunskap och –historia, en redaktörs syn på att samla och publicera både historiskt och dagsaktuellt material om skärgården i tidskriften Skärgård, samt som biolog dokumentering av naturens förändringar. Vinterträffen erbjöd igen ett forum för diskussion och utbyte av kunskap och information, samt skapade många nya kontakter. Evenemanget upplevdes som lyckat, man uppskattade att programmet var digert och varierande. Dessa forum har även en social betydelse och betydande uppgift för att skapa nya kontakter.

2.2.5. Skärgårdshavets biosfärområdes styrgrupp

Styrgruppen sammanträdde 5 gånger under året:

25.1. NTM-centralen i Åbo

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf., NTM-centralen

Trygve Löfroth, Forststyrelsen

Jan-Erik Karlsson, Pargas stad

Mikael von Numers, Åbo Akademi

Antti Karlin, Åbo universitet

Julia Scheinin, koordinator för Skärgårdshavets biosfärområde, sekr.

Ärenden: *Biosfärområdets förvaltning, Blå Musslans framtid och projektyheter*

11.4. NTM-centralen i Skärgårdscentret Korpoström

Sanna Kipinä-Salokannel, ELY-centralen

Trygve Löfroth, Forststyrelsen

Jan-Erik Karlsson, Pargas stad

Henry Engblom, Kimitoöns kommun

Antti Karlin, Åbo universitet

Julia Scheinin, vikarie för koordinatören, sekr.

Benjamin Donner, Kimitoöns kommun

Tomas Eklund, Pargas stad

Ärenden: Projektnyheter, hemsidor, UNESCO rapportering och verksamhetsberättelse för 2015.

15.6. hos NTM i Åbo

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf., ELY-centralen

Henry Engblom, Kimitoöns kommun

Antti Karlin, Åbo Universitet

Julia Scheinin, vikarie för koordinatören, sekr.

Tomas Eklund, Pargas stad

Katja Bonnevier, koordinator

Ärenden: Biosfärområdets koordinering, Pro Skärgårdshavets-programmet, projektärenden.

9.8. NTM-centralen i Åbo

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf., ELY-centralen

Trygve Löfroth, Forststyrelsen

Henry Engblom, Kimitoöns kommun

Antti Karlin, Åbo universitet

Pia Prost, vikarie för koordinatören, sekr.

Tomas Eklund, Pargas stad

Katja Bonnevier, koordinator

Ärenden: Unescos rapport, samarbetsavtal, projektärenden

10.1.1. NTM-centralen i Åbo

Sanna Kipinä-Salokannel, ordf., ELY-centralen

Trygve Löfroth, Forststyrelsen

Jan-Erik Karlsson, Pargas stad

Henry Engblom, Kimitoöns kommun

Mikael von Numers, suppl., Åbo Akademi

Benjamin Donner, Kimitoöns kommun

Tomas Eklund, Pargas stad

Katja Bonnevier, koordinator, sekr.

Pia Prost tf.koordinator

Ärenden: Verksamhetsplan 2017, projektärenden, ambassadörsprogram, vinterträff

2.2.6. Arbetsgrupper i samarbete med biosfärområdet

Tillsätts av styrgruppen eller utnyttjas för samma ändamål redan skapade nätverk. Planerar verksamhet mera konkret.

- **Skärgårdshavets samarbetsgrupp, en arbetsgrupp för hållbar turism inom biosfärområdet** har tillsatts av Forststyrelsen. Medlemmarna är representanter för kommunerna, Egentliga Finlands förbund, biosfärområdet och Forststyrelsen m.fl.

Beskrivning: Samarbetsgruppen har haft en paus men återtog verksamheten i slutet av året. Gruppen gör nu en uppdatering och evaluering av sin verksamhet och de nya målsättningarna blir klara under nästa år. Uppgifter och arrangemang: Möten ca 2ggr/år, ordförande skiftar mellan kommunerna vartannat år. Gruppen sammanträder för att först och främst gå igenom LBP (Local Business partner) ansökningar och godkänna dessa. Gruppen skall även ta initiativ till att verkställa

konkreta målsättningar som föreslås i strategin för naturturism. Gruppen har även en viktig roll som förmedlare av information om nationalparken inom de organisationer eller myndighet som gruppmedlemmen representerar. Samarbetsgruppen fungerar även som arbetsgrupp för utvecklingen av natur- och kulturturismen inom Skärgårdshavets biosfärområde (ett av biosfärområdets 5 temaområden).

- **Skärgårdshavet – arbetsgruppen under Pro Skärgårdshavets program fungerar som arbetsgrupp för temaområdet ”ett renare Skärgårdshav med gemensamma krafter”.** Arbetsgruppen är ett forum för deltagande enligt principerna för integrerad kustområdesförvaltning. Arbetsgruppen har omkring 50 medlemmar, som representerar olika intressenter inom vattenvård och -användning i vattenområdet för Skärgårdshavet mellan Nådendal och Kimitoön. Ordförande: Sami Heinonen/Egentliga Finlands Förbund. ELY har beställt mötesplaneringen och sekreteraruppgifterna av Valonia från hösten 2015 till hösten 2016. Biosfärområdets koordinator gör den svenska versionen av mötesprotokollet mot en kostnad. Föredragande är ofta från NTM-centralens enhet för vattenvård. Omkring 20 personer deltar på mötena.

Möten ??

2.3. Finansieringen av biosfärområdets verksamhet

Pargas ansvarade för koordineringen av biosfärområdets verksamhet. NTM-centralen betalade åt Pargas stad 60 000 euro för koordineringen av verksamheten, motsvarande den summa miljöministeriet har beslutat att bevilja årligen till NTM-centralen för biosfärområdesverksamhet.

Förutsättningen för att NTM-centralen betalar den utgivna summan är att det finns ekonomiska möjligheter till det. För övrigt bidrar alla tre parter med personresurser till biosfärområdeskontoret, främst i form av assistans med olika slag av kansliarbete samt representation. Alla bedriver dessutom projektverksamhet som stöder biosfärområdets syfte. Biosfärområdets verksamhet finansieras alltid av någon av huvudaktörerna eller med externa medel, som någon av huvudaktörerna ansökt om. Viktiga utomstående finansiärer är bland annat EU:s Central Baltic – program, EU:s landsbygdsprogram, ERUF- programmet, Leader-programmet, Svenska Kulturfonden och Åbolands Skärgårdsstiftelse.

2.3.1. Ekonomi 2016

De direkta kostnaderna för biosfärområdets koordinering under verksamhetsåret 2016 är **60 970 €**. Denna summa inkluderar förutom lönekostnader, även kostnaderna för både inrikes och utrikes resor, hyra, telefonkostnader och andra kontorskostnader, samt köptjänster i samband med informationsverksamheten. Förutom de löpande kostnaderna innehåller den också kostnader i samband med vinterträffen och övriga tillställningar under året.

Inkomsterna under 2016 var **61 229,70 €**. För koordineringen av verksamheten erhöll man **60 000 €** som grundfinansiering av Egentliga Finlands NTM-central. Man fick privata bidrag totalt **1 000 €**. De privata bidragen hänförde sig till vinterträffen år 2015 och 2016 **1 000 €** (Åbolands Skärgårdsstiftelse 500 € (ÅSS fakturerades först 2016 för vinterträffen 2015)). Det resterande hänför sig till rese-ersättningar betalda av externa projekt. Man erhöll även 23 824,- i bidrag från Finlandsvenska jordfonden för Kustens Mat –projektets privatfinansiering. Hela summan betalas under år 2017 till Kimitoöns kommun som driver projektet.

Pargas stad har stått för översättningstjänster och transportkostnaderna för vinterträffen. Forststyrelsen har stått för en del av transportkostnaderna för utfärden i samband med Biosfärområdet i skolan.

3. Verksamhet år 2016

En uppdaterad version av strategin för Skärgårdshavets biosfärområdes verksamhet 2009-2011 har gjorts för perioden 2012-2017 (6 år) och de årliga verksamhetsplanerna följer riktlinjerna i strategin. Verksamheten kan verkställas av de samarbetsparter som ingått ett intentionsavtal om att delta i verksamheten eller av övriga intresserade parter.

3.1. Verksamhet inom temaområden

Tyngdpunkterna i biosfärområdets verksamhet ligger inom 5 olika temaområden. Verksamheten har delats in i temaområden för att ge den en klarare struktur och för att lättare kunna samordna huvudaktörernas verksamhet. Denna strukturering utesluter dock inte initiativ som ligger utanför dessa teman och inte heller andra aktörers deltagande i verksamheten. Nedan beskrivs verksamhet som drivs i samband med biosfärområdets program eller sådan verksamhet som biosfärområdets organisation vill lyfta fram som viktiga initiativ för att uppnå biosfärområdets målsättningar.

3.1.1. Vård av naturen - kulturlandskap och betesdjur

Ansvarig för temaområdet är Forststyrelsen

Målsättningar: Genom biosfärområdets verksamhet kan man skapa ett samordnat arbete inom naturvård. De finns flera aktörer i regionen som genom sin verksamhet bidrar till att bevara värdefulla naturängar och andra betesmarker i skärgården. Samarbetet mellan dessa aktörer och med betesdjursproducenterna kan förbättras betydligt. Huvudaktörerna inom biosfärområdets verksamhet samordnar sin egen verksamhet som berör kulturlandskap. Biosfärområdet bistår med både teoretisk och praktisk hjälp, för att upprätthålla ett fungerande nätverk inom kulturlandskapsvården. Via biosfärområdet kan modeller för vården av kulturbiotoper förmedlas och utnyttjas för att engagera folk till att vårda egna marker.

Skärgårdshavets biosfärområde kan fungera som ett modellområde, både nationellt och internationellt, för ett samordnat arbete kring bevarandet av värdefulla kulturlandskap och för naturvård genom skötsel. För att utveckla naturbetesprodukter samarbetar man gärna med andra biosfärområden som har liknande förhållanden. Det finns ett stort behov av flera betesdjur i skärgården och en ökad lönsamhet för betesdjurs-producenterna. Både inom regionen och nationellt behövs mer upplysning om vården av kulturlandskap och naturbetesprodukters kvalitativa fördelar. Biosfärområdets nätverk utnyttjas också för att främja bekämpning och upplysning om faran med sådana främmande arter som kan orsaka problem.

Under biosfärområdets verksamhet samarbetar kommunerna, NTM-centralen, universitetet och Forststyrelsen med vården av kulturlandskap. Forststyrelsen som förvaltar nationalparkens markområden, ansvarar för skötseln av parkens kulturlandskap. Inom nationalparken finns redan många långvarigt skötta gamla betesmarker och uppföljningar har gjorts på en del av dem. Inom biosfärområdet finns också många privata markägare som önskar upprätthålla ett öppet betat landskap och som har gjort en skötselplan för sina marker. Genom kommunernas projektverksamhet inom biosfärområdet kan man fortsätta bygga upp en hållbar struktur för landskapsvård inom biosfärområdet. Det kräver ett aktivt samarbete mellan djurproducenter, markägare och andra centrala aktörer inom djurhållning och landskapsvård. Också skolorna har en betydande roll för upplysning och miljöfostran i fråga om att värna om naturens mångfald på skärgårdens värdefulla naturtyper.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2016

TEMA: KULTURLANDSKAP OCH BETESDJUR			
Verksamhetsplan	Förverkligade åtgärder	Ansvarig part och medel för förverkligande	Mätbara resultat
Upplysning om kulturlandskapens värden	Man ordnade ingen Bioblitz detta år pga. begränsade personresurser.	<i>Forststyrelsen, lokala föreningar och BO-kontoret</i>	

	Leader-projektet "Åboland – vår gemensamma kulturmiljö" kom igång. Målsättningen är att genomföra Åbolands kulturmiljöprogram	<i>Paula Saarento, Egentliga Finlands landskasmuseum. paula.saarento@turku.fi, Curatio rf., Pargas Stad, Kimitoöns kommun</i>	

Nytt projekt: Åboland—vår gemensamma kulturmiljö

I projektet produceras ett kulturmiljöprogram för Åboland i samarbete med invånare, föreningar och andra lokala aktörer. Målsättningen med kulturmiljöprogrammet är att utnyttja och utveckla befintlig kulturmiljö. Grunden för programmet utgörs av de dokumentationer av kulturmiljön, som grundar sig på inventeringar av den bebyggda miljön gjorda av Egentliga Finlands Landskapsmuseum. I Åboland finns inventeringar gjorda på Kimitoön under åren 2011-2013. Inom Pargas stad finns inventeringar gjorda från vissa områden, och dessa kompletteras nu.

Resultatet blir ett kulturmiljöprogram, med analyserade kulturmiljöbeskrivningar samt lokala målsättningar för vården av kulturmiljön samt åtgärdsförslag. Egentliga Finlands landskapsmuseum och Curatio rf genomför projektet, som finansieras av EU:s landsbygdsfond, Svenska kulturfonden och Keskitien säätiö. Projektet behöver invånarnas hjälp! Du kan påverka hur programmet kommer att se ut! Frågorna finns här: www.curatio.fi/se/aktuellt/

3.1.2. Med gemensamma krafter för ett renare Skärgårdshav

Ansvarig för temaområdet är NTM-centralen

Målsättningar: Under Egentliga Finlands NTM-centrals Pro Skärgårdshavet -program finns redan ett regionalt nätverk för samarbete inom vattenvård. Nätverket arbetar med regionala strategier och åtgärdsprogram för skötseln av vattenområdena. Inom programmet finns en arbetsgrupp för Skärgårdshavet som fokuserar på Sydvästra Finlands skärgård. Med hjälp av det här nätverket kan man stöda kommunikation och samarbete inom vattenvård i biosfärområdet och initiera lokala projekt för att förbättra Skärgårdshavets tillstånd. Nätverket främjar också samarbete inom förvaltning och skötsel av kustområdet (Integrated Coastal Zone Management). NTM-centralen koordinerar sin verksamhet inom vattenvård, som sker inom biosfärområdets gränser så att den kan kopplas till övrig verksamhet inom biosfärområdet. Pro Skärgårdshavet – programmets arbetsgrupp för Skärgårdshavet sköts i samband med biosfärområdet.

Under biosfärområdets verksamhet kan små konkreta projekt startas för att åtgärda lokala utsläppskällor och bidra till innovativa modellösningar inom vattenvård. Lokalbefolkningen har en viktig roll i fråga om vattenvården, för det försämrade tillståndet berör dem direkt och de lokala åtgärderna kan ha en stor lokal inverkan. I fråga om vattenvård är miljöfostran viktig och man strävar till att engagera folk till konkret handling med bland annat avloppsvattenreningen och kretsloppsbaseade lösningar.

De nationella undervattenskarteringarna (VELMU) i Skärgårdshavet är viktig verksamhet för biosfärområdet för att öka kännedomen om undervattensmiljön och kunna ta den

informationen i beaktande vid planering av markanvändning. NTM-centralens, Forststyrelsens, Åbo Akademis och Åbo Universitets roller inom arbetet med undervattenskarteringar är betydande.

Åbo Universitet med Skärgårdshavets forskningscentral har en viktig roll i fråga om biologisk information om Östersjön och dess tillstånd. Åbo Akademis verksamhet i Skärgårdscentret Korpoström bidrar till biosfärområdets kunskapsbank om Östersjön. Via biosfärområdet kan forskningsresultat populariseras för allmänheten. Egentliga Finlands förbund har utvecklat en för allmänheten tillgänglig databas på nätet med kartor som presenterar uppgifter om regionen med ett brett tvärvetenskapligt perspektiv. Den här databasen kan vara ett bra verktyg för att förmedla information. Biosfärområdet kan också ha en roll i att förmedla information mellan högskolor och statliga myndigheter till kommunerna för att stöda de kommunala tjänstemännen i sitt arbete.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2016:

TEMA: ETT RENARE SKÄRGÅRDSHAV			
Verksamhetsplan	Förverkligade åtgärder	Samarbetsparter, samt medel för förverkligande	Mätbara resultat
Upprätthållande av nätverk för samarbete i fråga om vattenvård	Pro Skärgårdshavet: Från 11/2015 till 8/2016 sköttes möteskallelser och sekreteraruppgifter av VALONIA. Möten?	ELY/miljö Pro Skärgårdshavet-programmet , kontaktperson Pekka Paavilainen, pekka.paavilainen@ely-keskus.fi Skärgårdshavetsarbetsgruppen, ordförande: Sami Heinonen, Egentliga Finlands Förbund, sekreterare: VALONIA, hanna.sarkki@valonia.fi eller jarkko.leka@valonia.fi	
Stödande av lokala vattenvårdsprojekt	Koordinatorn har varit aktiv i planering, ansökningar och koordinering av "Vårt Skärgårdshav". Projektet handlade om planering av barnverksamhet till besökshamnar med Skärgårdscentret som modell. Projektet startade 15.6.	FÖSS r.f., BO-kontoret, ÅA, HSR, byalag i ytterskärgården m.fl. Finansiärer: Leader, Korpo Skärgårdssparbanksstiftelse, Åbolands skärgårdsstiftelse. Projektledare: Malin Ekblom. Malin.ekblom@foss.fi	1 projekt som stöder BO:s målsättningar har startat
Upplysning och skapande av metoder för att minska mängden farligt skräp i havet	Reseaskkoppen har delats ut till Pargas golf.	BO-kontoret	1 partner som delar ut reseaskkoppar
Upplysning om faran med plastpartiklar i havet	BO-kontoret hade inga egna anföranden men HSR hade mycket verksamhet kring detta	BO-kontoret, Håll Skärgården Ren	
Upplysning om Skärgårdshavets tillstånd	Man spred information på FB och i nyhetsbrev om ELY:s kampanj "Vaikuta vesiin", även på svenska.	BO-kontoret	
	Daghemsprojektet Gäddan	BO-kontoret, Pargas Stad,	7 daghem i Pargas

	och gänget 2015-2016, handlade om undervattensvärlden och miljöproblem i havet. Ett häfte med temat skapades. 7 daghem hade besök av Gäddan (2015: 10 st)	<i>Sydvästra Finlands Avfallsservice. Bidrag från Svenska Kulturfonden och Martha och Albin Löfgrens Kulturfond</i>	
	Koordinatorn med och ordnar utställningar i maj månad + under sommaren med material från daghemmens Gäddan & gänget-turné med temat "Under ytan".		Besökte 5 bibliotek
	Under Biosfärområdet i skolan höll koordinatörn föreläsningar i åk 7 och ordnade för skolan i Korpo en utfärd till Skärgårdscentrum Korpoström där eleverna guidades i utställningen "Vassen Susar" av konstnärerna själva, Forstsyrelsen ordnade en skärgårdsutfärd till Konungsskär. Temat var vass, dess biologi och användningsmöjligheter som råvara. Endast Nagu och Korpo skolor deltog.	<i>BO-kontoret, Skärgårdshavets skola, Kyrkbackens skola i Nagu, Ulkosaariston koulu</i>	Åk 7 i 3 skolor deltog
	Miniseminarium vid vernissage till utställningen Vassen susar i Skärgårdscentret Korpoström	<i>BO-kontoret</i>	Deltagare!
Informera om förändringar i samband med saltpulsen i Östersjön	Meddelades via FB och på seminarier	<i>BO-kontoret, universiteten</i>	
Stöda hållbara lösningar för avfall, avlopp och energi	Mässa för hållbara lösningar ordnades i centrum av Pargas den 10-11.6.	<i>Pargas Stad, Valonia och Biosfärområdeskontoret</i>	Sammanlagt 14 företag och 7 föreningar/andra organisationer

			var med.
Öka kunskap och medvetenhet om marina kustnära habitats och deras tillstånd	Information och publikakvarier i Korpoström.	ÅA, Christoffer Boström christoffer.bostrom@abo.fi Biosfärområdeskontoret	
	Christoffer Boströms m.fl. visar utställningen "Havets Ängar" i Skärgårdscentrum Korpoström	Christoffer Boström, ÅA.	
	Man planerade ett fortsättningsprojekt till Vårt Skärgårdshav, med namnet Expedition Skärgårdshavet och sökte finansiering från Ålandsbanken (DL 30.9). Med projektet vill man öka båtgesternas kunskap om Skärgårdshavet och dess tillstånd och skapa program riktat till barn i små besökshamnar inom biosfärområdet. Projektet förverkligas i samarbete med hembygdsföreningar och företagare i småbåtshamnar på ytterskärgårdens öar.	BO-kontoret, FÖSS mfl.	
	"Knattelaboratoriet" i Skärgårdscentrum Korpoström förverkligades i samband med projektet vårt Skärgårdshav.	BO-kontoret, FÖSS, ÅA, Sunnan m.fl. Projektledare: Malin Ekblom. Malin.ekblom@foss.fi	1 modell som stöder BO:s målsättningar har skapats
	Koordinatorn deltog i projektplanering med en arbetsgrupp bestående av Sandra Nyberg, Heini Nieminen, Christoffer Boström och Skärgårdscentrum Korpoström. Med projektet ämnar man utveckla en modell för att	Arbetsgruppen Nyberg, Nieminen och Boström. BO-kontoret.	1 projekt som stöder BO:s målsättningar har startat

	kommunikation mellan konst och vetenskap. Arbetsgruppen erhöll finansiering för sitt arbete.		
--	---	--	--

Goda erfarenheter av pilotprojektet Vårt Skärgårdshav

Under året 2016 (15.6-30.11) genomförde Finlands Öar rf. pilotprojektet "Vårt Skärgårdshav", vars målsättning var att utveckla grunden till ett koncept för gäst- och besökshamnar kring temat Skärgårdshavet och Östersjöns tillstånd. På basen av besökarantalen och responsen, i förhållande till kapital och använd tid, ser föreningen ett starkt behov för en fortsättning på projektet. Följande steg är ett 1,5-årigt projekt som sträcker sig över två sommarsäsonger, maj 2017 - oktober 2018.

Pilotprojektets konkreta åtgärder

- Olika programkoncept har testats i form av så kallade "Östersjödagar" i tre medverkande hamnar: Nötö, Brännskär och Öro. Under höstlovet besöks även Utö och Jurmo. Under Östersjödagarna har barnen fått testa olika provtagningsinstrument och lära sig mer om havets växter och djur med hjälp av bl.a. luppar, fälthandböcker och undervattenskikare. Både barn och vuxna har gett respons kring programmet och den visar ett starkt intresse av Östersjöns tillstånd och ett stort behov av mera information samt aktiviteter för barnen.

- Som ett konkret verktyg för att popularisera och synliggöra Åbo Akademis marina forskning och Skärgårdshavets tillstånd, grundades "Knattelabbet" i Skärgårdscentrum Korpoström. Där fick barn och unga under handledning studera det marina livet mer ingående med hjälp av mikroskop, akvarier, provtagnings- och mätutrustning. Som "gästbok" fick barnen rita en teckning med havstema - totalt 230 teckningar gjordes under tiden 4 juli – 11 augusti 2016. Föräldrarna kunde lämna skriftlig respons och även muntliga kommentarer har skrivits upp av projektledaren. Responsen visade

klart på positiva upplevelser samt önskan om fortsättning, utvidgning av konceptet och möjligheter till handgripliga aktiviteter för barnen.

- Under Östersjödagarna skapades goda kontakter till de byalag, föreningar och företag som driver gästhamnsverksamheten, samtidigt som projektledaren fick en bild av öarnas kulturmiljöer och de programmöjligheter de olika hamnarna ger. Kontakt har etablerats till Högsåra och Bodö, som båda har anmält intresse att vara med i projektet. Under hösten besöks eller kontaktas övriga hamnar i Åboland.

- Under de sista månaderna av pilotprojektet utvecklades konceptets "röda tråd" mera konkret: tillsammans med samarbetspartners skapades grunden till den information i hamnarna som ska guida besökarna till olika öspecifika aktiviteter och problemlösningar kring Östersjöns tillstånd.

Projektet drevs av föreningen Finlands Öar rf. Projektet förverkligas i sin helhet i Skärgårdshavets Biosfärömråde och stödde en för biosfärömrådet viktig gemensam satsning på kunskapshöjande och miljöfostrande verksamhet för ett renare hav. Finansärer: Landsbygdsprogrammet (förordats via Leader – I Samma Båt r.f.), Sparbanksstiftelsen i Korpo, Åbolands Skärgårdsstiftelse m.fl. För mera information om projektet kontakta: Malin Ekblom 040 579 5272 eller malin.ekblom@foss.fi

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

3.1.3. Natur- och kulturturism

Ansvarig för temaområdet är Forststyrelsen

Skärgårdshavets biosfärömråde, som en plattform för kommunikation, fungerar som ett verktyg vid utvecklingen av natur- och kulturturism. Biosfärömrådets uppgift är att speciellt stöda

kommunikationen mellan kommunerna och Forststyrelsen i fråga om naturturism, både i nationalparken och i dess omslutande område.

Forststyrelsens roll är mycket central inom utvecklandet av naturturismen i skärgården. Efter PAN Parks-organisationens konkurs söker man nu nya sätt att stöda och utveckla hållbar natur- och kulturturism. Speciellt viktigt är att lyfta fram områdets egen kulturella identitet och erbjuda besökare både natur- och kulturupplevelser och som en möjlighet till avkoppling. Genom arbetet med en lokalt förankrad arbetsgrupp förverkligas även biosfärområdets koncept och bidrar till en modell för hållbar utveckling av turismen.

Samarbete med kommunernas utvecklingsverksamhet, företagarna och invånarna på området är av stor betydelse för verksamheten. Under biosfärområdets verksamhet strävar man till att utveckla modeller för uppföljning av både ekologiska och sociala faktorer kopplat till en ökad turism. Gällande lokala gränsvärden för turismens tillväxt har Själo, var Åbo Universitets Skärgårdsforskningscentral är verksam, en central roll och kan fungera som pilotområde. Man sammankopplar målsättningarna för natur- och kulturturism med de regionala målsättningarna för turismutvecklingen. Inom marknadsföringen av regionen kan konceptet för Skärgårdshavets biosfärområde användas för att höja profilen och locka en ny målgrupp av turister.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2016

TEMA: NATUR- OCH KULTURTURISM			
Verksamhetsplan	Förverkligade åtgärder	Ansvarig part, samt medel för förverkligande	Mätbara resultat
Utveckling av hållbara produkter för turismen	Projektet DefenceArch kom igång. Man planerade turismprodukter med anknytning till krigshistoria i Skärgårdscentret Korpoström och på Öro.	<i>Huvudman: Tuamk. Övriga partners: ÅSS, Forststyrelsen mfl. CB-Interreg. ÅSS projektledare: Marcus Lepola, marcus.lepola@pargas.fi</i>	1 projekt som stöder BO:s målsättningar har startat
	Projektet St. Olav Waterway kom igång. Målsättningen med projektet St Olav Waterway är att skapa en ny St Olavsled, från Åbo, genom skärgården och över Åland till	<i>Huvudman: CLL vid ÅA, projekttid 1.9.2016 – 30.11.2019. nina.soderlund@abo.fi Övriga partners: Pargas stad mfl. Projektledare i Pargas: James Simpson. James.simpson@pargas.fi</i>	1 projekt som stöder BO:s målsättningar har startat.

	Hudiksvall i Sverige. Den nya leden ska locka besökare också utanför den egentliga turismsäsongen.		
Stöda nätverk inom hållbar turism	Man förde en diskussion om förnyelsen av samarbetsgruppen inom hållbar turism	BO-kontoret, Laura Lehtonen, FS	
Utveckla produkter med koppling till biosfärområdet	Projektet "Kustens Mat" se nedan.	BO-kontoret	
	Gates –projektet (ett tillfälligt arbetsnamn). Man har planerar ett projekt tillsammans med Estlands och Lettlands biosfärområden (Portar/fönster in till biosfärområden). Projektet berör turism och biosfärområdet som varumärke. Finansiering ännu öppen.	BO-kontoret, Western Estonian Archipelago BR och North Vidzeme BR i Lettland	

3.1.4. En levande skärgård anpassad till förändringar

Ansvarig för temaområdet är Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi

Målsättningar: Det här temaområdet är de mest mångformiga av alla biosfärområdets temaområden. Man prioriterar här länken mellan högskolor och allmänheten. Högskolorna och forskningsinstituterna kan inom biosfärområdets enhet för forskning och utbildning, speciellt verka inom detta temaområde. Man satsar på en tvärvetenskaplig överblick av temat, där ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter beaktas. Under biosfärområdets verksamhet är ett

tvärvetenskapligt perspektiv nödvändigt och man strävar till att utveckla kommunikationen mellan de olika vetenskapliga inriktningarna för att hitta de relevanta frågeställningarna för en hållbar utveckling.

Under det här temaområdet bygger man på ett långsiktigt samarbete mellan högskolorna i frågor med anknytning till skärgården. Man strävar till att kartlägga avslutade och pågående skärgårdsrelaterade forskningsprojekt och undersökningar. Man planerar också nya undersökningar och forskningsprojekt som behandlar ekologiska, sociala och ekonomiska förändringar i skärgården. De kan beröra ämnen som, till exempel ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbara modeller för anpassning till förändringar i naturen. Man strävar till samarbete med högskolor som representerar andra biosfärområden i det globala nätverket av biosfärområden. Enligt de internationella riktlinjerna uppmanas man att lyfta fram anpassningen klimatförändringarna under kommande verksamhetsperiod.

Inom detta temaområde är det speciellt viktigt med seminarier och workshops för att hålla invånarna ajour med viktiga och ofta alltför lite eller ensidigt behandlade frågor gällande förändringar i vår omgivning. Biosfärområdets nätverk erbjuder ett brett spektrum av sakkunskap i fråga om skärgården. Här är det speciellt viktigt med kommunikationen mellan högskolor och kommunernas beslutsfattare, samt framför allt med invånarna. Det behövs en plattform för diskussion och förmedling av information från forskarvärlden till allmänheten.

Denna helhet kräver dessutom en samordning av viktiga teman för bosättning och sysselsättning i skärgården. I fråga om företagande i skärgården arbetar man för hållbar utveckling av näringslivet, där både traditionella och nya näringar beaktas. Man strävar till att definiera vad hållbarhet är i fråga om företagandet. De digitala kommunikationsmedlen ger oss flera möjligheter att utveckla företagandet på glesbygden. Genom samarbete Åbolands Skärgårdsstiftelse, som grundats i samband med biosfärområdet, har man möjlighet att förverkliga åtgärder som stöder en levande skärgård. Stiftelsen förvaltar skärgårdshemmanet på Brännskär, och man utvecklar en modell för hur året om verksamhet kan utvecklas i utskären genom arrende.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2016:

TEMA: EN LEVANDE SKÄRGÅRD			
Verksamhetsplan	Förverkligade åtgärder	Ansvarig part, samt medel för förverkligande	Mätbara resultat
Främja boende och näring i skärgården med fokus på yttre skärgården	Boende och möjligheter till näringsidkande på Brännskär utvecklades. Det andra bostadshuset blev färdigt och nya hyresgäster flyttade in.	Åbolands Skärgårdsstiftelse	2 nya invånare på Brännskär
Att söka och introducera lämpliga metoder för att utveckla en livskraftig skärgård anpassad till dagens ekonomiska och ekologiska realiteter	<i>Green and Family-friendly Archipelago Ports –projektet.</i> Målsättningarna med projektet är dels att modernisera servicebyggnaderna i fyra gästhamnar i Åboland (Nagu och Dalsbruk) och på Gotland (Ronehamn och Lickershamn) och skapa familjevänliga lösningar, samt att integrera miljövänlig, energisnål teknik i och omkring hamnens byggnader.	Huvudman Pargas Stad, projektid 1.7.2016 – 31.3.2019.	1 projekt som stöder BO:s målsättningar har startat.
	Mera Närmat i Egentliga Finland -projektet har ett eget delprojekt i Åboland. Projektet fungerar som en aktiv länk mellan de lokala livsmedelsproducenterna och livsmedelsföretagen och livsmedelssektorn i Egentliga Finland.	Pargas stad. Projektledaren Margot Wickström, margot.wickstrom@pargas.fi	1 projekt som stöder BO:s målsättningar har startat.
	Under planering i Kimito, ett förundersökningsprojekt inför ett nytt företagsamarbetsprojekt inom cirkulär ekonomi	Kimitoöns kommun	
Popularisering av	Forum för	SIÅA, kontaktperson: Nina	Ca.10 deltagare

forskning och kontakt mellan forskare och samhälle	Skärgårdsforskning ordnades den 9.10 i form av "fråga forskaren" i samband med Föreningsfestivalen i Skärgårdscentret Korpoström.	Söderlund (nina.soderlund@abo.fi). Biosfärområdeskontoret	
	Vinterträffen om att dokumentera kultur- och naturarv i Skärgårdscentret Korpoström.	Biosfärområdeskontoret, SIÅA. Bidrag från Åbolands Skärgårdsstiftelse, Korpo Sparbanksstiftelse	54 deltagare
	Man bidrog till förverkligandet av tidskriften Skärgård, och deltog i SIÅA:s möten	SIÅA, BO-kontoret	4 nummer utkom
	Förstärkt kontakt mellan BO och Skärgårdscentrum Korpoström. Koordinatören är medlem i centrets programutskott.	ÅSS, BO-kontoret	
Främja utvecklingen av nya näringsgrenar som är speciellt lämpade för skärgården. Med fokus på mathantverk och närodlat	Kustens mat är ett regionalt samarbetsprojekt mellan Nyland (Novia), Österbotten, Åland och Åboland. Syftet är att ge utbildningar mathantverk, utveckla nätverken inom mathantverk och ordna Finska mästerskap i mathantverk. Projektet har startat 1.3. och Eija Lamsijärvi anställdes från 5.4. vid Kimitoöns kommun som projektledare för Åbolands del av projektet. För Åbolands del är projektet 1,5 år långt och finansierat av Leader med privatfinansiering från Finlandssvenska Jordfonden. Koordinatören sitter i styrgruppen för projektet och medverkar i planeringsmöten.	Novia Raseborg (huvudman), Biosfärområdeskontoret, Kimitoöns kommun, Pargas stad, partners från Österbotten och Åland. Kustens Mat i Åboland 2016-2017 Landsbygdsprogrammet via Leader - I samma båt, Finlandssvenska Jordfonden, projektledare Eija Lamsijärvi, eija.lamsijarvi@kimitoon.fi	1 projekt som stöder BO:s målsättningar har startat.

Involvering av skolor i biosfärområdets verksamhet, ökar kunskapen om närmiljön och förstärker en stolthet över den egna hemmiljön	Biosfärområdet i skolan 2016. Undervisningsprogram med högstadiel elever i åk 7. Detta år var temat var vass, dess biologi och användningsmöjligheter som råvara.	Biosfärområdeskontoret. Forststyrelsen, kommunerna: Skärgårdshavets grundskola, Kyrkbackens skola i Nagu/Peter Rönberg (peter.ronnberg@edu.pargas.fi) och Dalsbruks skola.	Se ovan.
	Man stödde Pargas gymnasier i samband med ViMe-projektet, i att planera gemensamma kurser inom hållbar utveckling och globalisering, som ordnas 2016-2017.	Pargas stad, Pargas gymnasium Annika Gustafsson, annika.gustafsson@edu.pargas.fi Paraisten lukio, BO-kontoret. Bidrag från Utbildningsstyrelsen	
	Man planerade gymnasiesamarbete med Norra Karelen	BO-kontoret, Norra-Karelen koordinator Timo Hokkanen	
	Ung företagsamhet. Biosfärområdet med om att ordna föreläsningar för unga i åk 8 och 9 under våren 2016, om företagsamhet och att skapa sig en utkomst på landsbygden.	Pargas stad, BO-kontoret	Antal föreläsningar, skolor?
Främja hållbar verksamhet vid dagvårdsenheterna	Gäddan & gänget avslutade sin runda kring temat "Under ytan", om undervattensnaturen, i daghemmen. Den besökte alla daghem i Pargas stad under 2015-2016,	Koordinator, Pargas stad, Åbonejdens Avfallsservice, Forststyrelsen	Se ovan.
	Utställningar med material från turnén ordnades i maj-augusti 2016		Se ovan
	Man inledde planering av nästa runda 2017-2018	BO-kontoret, Pargas stads dagvårdsenhet, CLL vid ÅA	
	Man har deltagit i planering av Närmiljö som lärmiljö-projektets verksamhet, som skall bidra till att skapa "gröna rum" för	Pargas stads dagvårdsenhet, BO-kontoret	

	daghemmen, dvs. utveckla verksamhet i naturen.		
Involvering av ungdomar i att sprida vetenskap och upplysa om klimatförändringarnas konsekvenser	Man fortsatte att syna möjligheter för att delta i NordMAB on Ice, dvs. en arktisk expedition för ungdomar. Deltagande ungdomar fungerar sedan som klimatambassadörer. Man fick inte finansiering	<i>Biosfärområdeskontoret, Kimitoöns gymnasium, Pargas gymnasium och Paraisten lukio, Students on Ice och NordMAB</i>	

Nytt projekt: Kustens mat

Projektet Kustens mat körde igång i början av året. Inom projektet ordnas utbildningar, seminarier och Finska mästerskap i mathantverk.

Utbildningar i Mathantverk

Med projektet vill man utveckla den hantverksmässiga livsmedelsförädlingen i Finland. Genom utbildningar skapas en ny yrkeskår, mathantverkare. Det är en mångsidig utbildning som stärker deltagarnas personliga entreprenörskap som bas för framgångsrikt företagande. I den första omgången av utbildningen, som räcker 1,5 år deltar ca 50 personer från fyra regioner. Utbildningen består av allmänna kurser i olika yrkesämnen och praktiska specialiseringskurser. I mars 2016 inledde man med att deltagarna fick gå i smaskkola. Detta för att få en inblick i hur smak och doft fungerar och hur man kan träna dessa sinnen, som är mathantverkarnas viktigaste redskap i produktutvecklingen. Deltagarna fick även coaching av inspirerande Christoph Treier. Under våren har man också hållit kurser i livsmedelskunnande och -lagstiftning, samt i ekonomi och marknadsföring. De olika praktiska inriktningarna är kött, mjölk, spannmål, frukt och bär samt grönsaker och svamp, så nu väntar vi med spänning på nya produkter inom dessa

områden! Till inriktningen fiskförädling fick vi inte tillräckligt många intresserade till den första utbildningen.

Smaskkola (ovan). Föreläsningar sänds ut via nätet till alla regioner (nedan)

I Åboland ansvarar man för den praktiska utbildningen förädling av bär & frukt och grönsaker & svamp. Utbildare är Catrin Heikenfelt som kommer från Resurscentret Eldrimner i Sverige, Plats för utbildningen är Axxells köksutrymmen i Brusabys fastigheter på Kimitoön. De första utbildningsdagarna inom den praktiska delen för bär- & fruktgruppen ordnades veckan innan midsommar och då koncentrerade man sig på rabarber, olika blomsafter, samt på pektinets hemligheter. Grönsaks. Och svampkursen har sina första utbildningsdagar i september i Åboland och Österbotten.

Kustens mat är ett regionalt samarbetsprojekt mellan Företagshuset Dynamohouse i Österbotten, Kimitoöns kommun, Pargas stad & Skärgårdshavets Biosfärområde i Åboland, Landsbygdscentrum & Ålands Gymnasium på Åland och Yrkeshögskolan Novia i Nyland. Projektet finansieras via Landsbygdsprogrammet, via fonder och deltagaravgifter, via Ålands

Landskapsregering och här i Åboland via Leader-gruppen ”I samma båt” och Stiftelsen Finlandssvenska Jordfonden. Projektledare för det Åboländska projektet är Eija Lamsijärvi, eija.lamsijarvi@kimitoon.fi.

Läs mer: www.novia.fi/kustensmat

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Nytt projekt: Mera närmat i Egentliga Finland

Närmat är en växande sektor som behöver nya, innovativa företagare för att fylla konsumenternas förändrade behov. Projektet uppmuntrar till nyföretagande bland annat genom att via ett starkt nätverk föra fram olika alternativ för företagande i livsmedelsbranschen. Projektet fungerar som en aktiv länk mellan de lokala livsmedelsproducenterna och livsmedelsföretagen och livsmedelssektorn i Egentliga Finland. Projektet kommer även att utveckla alternativ till de traditionella distributionskedjorna, till exempel gårdsförsäljning, näthandel, REKO-ringar, matcirklar med mera.

Projektets huvudman är Brahea-centret vid Åbo universitet och övriga samarbetsparter är Yrityssalo Oy, Unipolis Oy, Auranmaan Yrityspalvelut och Loimaa. Projektet finansieras av Egentliga Finlands NTM-central med medel från landsbygdsprogrammet. Projekttiden är 2016-2017 och som projektledare vid Pargas Stad, med nära samarbete till Kimitoöns kommun, fungerar Margot Wikström, margot.wikstrom@pargas.fi, tfn 040 735 0593.

Egentliga Finland

Närings-, trafik- och
miljöcentralen

3.1.5. Skärgårdshavets biosfärområde som ett varumärke för skärgården

Ansvariga för temaområdet är kommunerna

Man skapar tillsammans en profil för biosfärområdet. Biosfärområdets profil byggs upp av allas insatser och är därför också en del av alla de involverade aktörernas egen profil. Under kommunernas ledning kan man utveckla och marknadsföra biosfärområdet som ett varumärke, eller "brand".

Både verksamhetens huvudaktörer och andra aktörer i regionen är viktiga för att bygga upp biosfärområdet som en modell för hållbarhet. Varje invånare och företagare inom biosfärområdet kan bidra till ett hållbart samhälle. Det här är vad som ger biosfärområdet en positiv "image" och som syftar på en hög kvalitet. Då man bygger upp ett varumärke under biosfärområdet, så är det denna helhetsuppfattning som säljer. Man samarbetar med invånare och företagare i att skapa den rätta profilen, som baserar sig på biosfärområdets målsättningar. Många biosfärområden har utarbetat modeller för partnerskap med allt från företagare till musikfestivaler eller ideella föreningar. Skärgårdshavets biosfärområde har redan utvecklat ett slags partnerskap med bl.a. Åbolands Skärgårdsstiftelse och kan uppnå målsättningar i samband med bevarande av en livskraftig skärgård via Stiftelsen.

A och O i att utveckla ett varumärke är naturligtvis själva innehållet som det representerar. Skärgårdshavet med sin natur och kultur har redan ett värde i sig själv. Det är viktigt att satsa mycket på att i ett enkelt format presentera biosfärområdets budskap. Man måste söka efter enkla definitioner och klara exempel, som ändå inte lämnar bort det väsentliga. Att grundligt klargöra för begreppet hållbarhet i olika sammanhang, så att beaktandet av hållbarhet blir en grundläggande del av regionens verksamhet. Här är informationsverksamheten mycket betydande för att både sprida information om verksamheten och för att förtydliga vad biosfärområdet är för något. En stor utmaning och samtidigt en viktig målsättning är att invånarna kan uppleva biosfärområdet som sitt.

I dagens samhälle uppskattas och eftertraktas allt mer rena, lokala råvaror och lokalt förädlade mathantverk. Inom biosfärområdet skulle det finnas utrymme för flera gånger mera produktförädlare. Mathantverk är ett begrepp som står för hantverksmässig, småskalig livsmedelsförädling, där man undviker tillsatser och resultatet är unika kvalitetsprodukter. Detta kunde vara en utmärkt nisch för skärgårdens mångsysslare. Sommartid är efterfrågan på råvaror och produkter många gånger större än utbudet.

Verksamhet med anknytning till biosfärområdet under år 2016:

TEMA: ETT VARUMÄRKE FÖR SKÄRGÅRDEN			
Verksamhetsplanens åtgärder	Beskrivning av förverkligandet	Ansvarig part, samt medel för förverkligande	Mätbara resultat
Bidra till att stärka och synliggöra biosfärområdet i kommunerna	Man flaggar nu på 14 ställen i kommunen. Bodö som nytt flaggningställe 2016.	<i>Kommuner och biosfärområdeskontoret</i>	1 till flagga och skylt
	Biosfärområdet var med och ordnade Nordiskt Filmparty, som arrangerades för första gången i Skärgårdscentret Korpoström. Biosfärområdet var med och planerade hur evenemanget kunde ordnas på ett hållbart sätt och fokuserade mest på transportmöjligheter och samåkning. Detta skedde som en studie i hur man kan förverkliga hållbara evenemang,	<i>Skärgårdscentret Korpoström, Bio Sydväst, BO-kontoret</i>	1 tillställning som modell
	Broschyrer delas ut i regionen		
	Artikel i Pargas stads turismbroschyr och utmärkt på turismkartan.		1 turismbroschyr, 1 turismkarta
Bidra till att skapa ett varumärke för skärgårdens mathantverksprodukter	<i>Mathantverksprojekt (se ovan)</i>	<i>Åland, Österbotten, Nyland och Åboland</i>	
	FM i mathantverk	<i>Kustens Mat –</i>	<i>Ca.175 produkter från</i>

	ordnades 11-13.10 i Ekenäs. Ca.175 produkter deltog i tävlingen.	projektet. Kontakt: Ann-Louise Erlund, Novia Raseborg. Ann-louise.erlund@novia.fi	hela Finland och Norden deltog i tävlingen
Synliggörande av biosfärområdet nationellt och internationellt	Koordinatorn har varit i kontakt med Visit Finlands projekt ”Den Maritima Skärgården” och presenterat Skärgårdshavets biosfärområde.	<i>Kommunernas turismsektorer, företagare, BO-kontoret</i>	

3.2. Allmänt

Den allmänna verksamheten för biosfärområdet befattar informationsverksamhet och upplysning om programmet för biosfärområdet och Skärgårdshavets biosfärområde, samarbete och kommunikation nationellt och internationellt, samt övrig verksamhet som främjar biosfärområdets verksamhets utveckling och stöder biosfärområdets uppgift att fungera som modellområde för hållbar utveckling. Skärgårdshavets biosfärområde strävar efter att vara representerad vid för området viktiga regionala forum för hållbar utveckling och även i mån av möjlighet vid nationella och internationella forum.

3.2.1. Upplysning och information

Verksamhetsplan	Förverkligade Åtgärder	Ansvarig part, samt medel för förverkligande	Mätbara resultat
Informera via hemsidorna	Man har satt in projektinfo, viktiga dokument, nyheter. Man har gått igenom sidorna och uppdaterat info och reparerat länkar.	<i>Koordinatorn, avdelningsassistenten, samt andra</i>	
Använd sociala medier, Twitter och Facebook	Speciellt Facebook har använts aktivt som informationskanal	<i>Biosfärområdeskontoret</i>	<i>271st gillare (251st år 2015)</i>
Info via kanaler hos samarbetspartners	Kommunerna har spridit info om händelser via sina hemsidor	<i>Biosfärområdeskontoret, kommunerna, NTM-centralen</i>	
	Man har planerat en gemensam blogg på Pargas	<i>Pargas stad, BO-kontoret</i>	

	stads hemsida		
Nyhetsbrev , minst 2 nummer/året	1 nyhetsbrev på hösten/2016	Biosfärområdeskontoret, samarbetspartners	1 nyhetsbrev
Presentera biosfärområdet vid seminarier och andra tillställningar lokalt, nationellt och internationellt	-Föreläsning 15.2 på AA-kurs -Föreläsning 8.4. på Kustens Mat -projektets mathantverkskurs. -Presentation den 25.11 på Leader-föreningen i Samma båt rf s jubileumsseminarium i Dalsbruk.	Koordinator, samarbetspartners och ambassadörer	3 tillfällen
Presentera biosfärområdet från olika synvinklar i radio, tidningar och tidskrifter: <ul style="list-style-type: none"> • Tidskriften Skärgård • Finlands natur och Suomen luonto • Lokala dagstidningarna 	Synlighet i lokal dagspress, i Radio Vega Åboland och Tidskriften Skärgård.	SIÅA, koordinatör, samt andra	
Biosfärområdet synligt i samband med skyltning eller med något symboliska objekt i regionen	Biosfärområdets flaggor finns nu i 14 flaggstänger i båda kommunerna (Bödö 2016). Infoskyltar finns vid varje flagga.	Biosfärområdeskontoret, Kommuner	Se ovan

Synlighet i medierna:

- Alla evenemang puffades i de lokala medierna
- Artiklar på Svenska YLE:s webbsidor:
- Inslag i Pargas NYTT

De elektroniska nyhetsbrev finns på biosfärområdets hemsida:

www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi/material/dokument

3.2.2. Representation, arbetsgrupper

Grupper:

- Skärgårdshavet-arbetsgrupp inom Pro Skärgårdshavet – programmet. NTM-centralen/miljö
- Skärgårdshavets samarbetsgrupp/ Naturturism. Forststyrelsen
- Ledningsgruppen för Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi
- Utskärsdelegationen (ej medlem, men inbjuden)
- Åbolands Skärgårdsstiftelse, sekr. (denna post skötes ej av vikarierande koordinator och inte heller av koordinatören under hösten 2016)
- Finlands öar r.f., styrelsemedlem.
- Skärgårdscentrum Korpoström, programutskottet
- DefenceArch-projektets styrgrupp
- Kustens Mat-projektets styrgrupp

3.3. Internationellt och nationellt samarbete

Verksamhetsplan	Åtgärder	Ansvarig part, samt medel för förverkligande	Mätbara resultat
<p>Dela erfarenheter och kunskap med Norra Karelen biosfärområde.</p> <p>-samarbete i fråga om MaB verksamhet i Finland</p> <p>-Utveckla konkret samarbete mellan områdena</p> <p>-främja nationell synlighet av programmet tillsammans</p>	<p>Koordinatorerna höll varandra uppdaterade om aktualiteter och planerade gemensam verksamhet</p>	<p>Koordinator, styrgrupp, Norra Karelen biosfärområde, nationella representanter för MaB-programmet</p>	
<p>Utveckla samarbete inom NordMAB-nätverket, utbyte av erfarenheter och idéer.</p> <p>-främja kommunikation och kännedom om varandra mellan NordMAB biosfärområden</p>	<p>17–19.10.2016 NordMAB möte i Nordhordland, Norge (kandidatområde). Ärenden: Samarbete och kommunikation</p>	<p>Styrgrupp, biosfärområdeskontoret, NordMAB samt nationella representanter.</p> <p>http://www.nordmab.com.</p> <p>Mobiliteten år 2016 stöddes av Nordiska Ministerrådet</p>	<p>1 möte</p>

Utveckla samarbete inom EuroMAB	Koordinatorn är med i styrgruppen för EuroMAB 2017. Möten hålls med 2-3 veckors mellanrum.	<i>Koordinator, ordförande</i>	
Deltagande i det globala MaB-programmets verksamhet	Man hade inte möjlighet att delta i världskonferensen i Lima, Peru.	MM, BO-kontoret	
Utveckla samarbete inom nätverket för Öbiosfärområden	Man har bidragit till ö- och kustbiosfärområdenas gemensamma publikation.	<i>BO-kontoret</i>	<i>1 artikel</i>
Besök från andra biosfärområden	Inga besök 2016	<i>BO-kontor och styrgrupp</i>	

4. Rapportering och utvärdering av verksamheten

Rapportering sker genom att koordinatören sammanställer en verksamhetsberättelse årligen, som sedan behandlas av styrgruppen och ett sammandrag presenteras på vinterträffen. På så sätt utvärderas verksamheten under programmet för biosfärområdet.

Till UNESCO:s sekretariat sker rapportering var 10:nde år, närmast som en självanalys av ens egen verksamhet. Första rapporteringen skedde år 2006. Under 2016 jobbade koordinatören aktivt med rapporten och den lämnades in i slutet av september 2016. Sekretariatet kan även be om andra rapporter.

5. Sammanfattning

Under 2016 fick man beviljat nya resurser för främjande av närmat och mathantverk och projektet Kustens Mat startades upp. Projektet är en fortsättning på de satsningar man gjort inom mathantverk och möjliggjorde en ny grundutbildning för mathantverkare. Den här gången sker samarbetet mellan flera regioner; Åland, Österbotten Nyland och Åboland. Som Åbolands projektledare fungerar Eija Lamsijärvi. Utbildningen kom igång med 5 branschriktningar; bär och frukt, spannmål, mejeri, kött och grönsaker och svamp och från Åboland deltar **xx** personer i utbildningen. På hösten ordnade projektet Finlands första mästerskapstävling i mathantverk i Ekenäs, vilket utgjorde en verklig milstolpe för mathantverket. Med i tävlingen fanns ca.175 mathantverksprodukter från hela Finland och Norden. Åboland fick glänsa med 15 medaljer i FM-tävlingarna.

Andra större satsningen på närmat i Åboland var deltagande i projektet Närmat i Egentliga Finland. Projektet uppmuntrar till nyföretagande bland annat genom att via ett starkt nätverk föra fram olika alternativ för företagande i livsmedelsbranschen. Projektet fungerar som en aktiv länk mellan de lokala livsmedelsproducenterna och livsmedelsföretagen och livsmedelssektorn i Egentliga Finland. Margot Wickström fungerar som projektledare för Åboland.

En fin miljöpedagogisk satsning har varit förverkligande av ett "Knattelabb" i Skärgårdscentret Korpoström i samband med projektet Vårt Skärgårdshav. Projektidén, som föddes redan under en projektverkstad under biosfärområdets jubileumsår, tog äntligen form och man fick finansiering för ett förberedande projekt kallat Vårt Skärgårdshav. Under året jobbade man vidare med en ansökan för det egentliga projektet, som fick namnet Expedition Skärgårdshavet. Med projektet vill man öka båtgesternas kunskap om Skärgårdshavet och dess tillstånd och skapa program riktat till barn i små besökshamnar inom biosfärområdet. Projektet förverkligas i samarbete med hembygdsföreningar och företagare i småbåtshamnar på ytterskärgårdens öar. Knattelabbet som fungerat som modell för barnverksamhet i besökshamnar var ett mycket uppskattat tillägg i Skärgårdscentrets programutbud.

För övrigt kan man för biosfärområdets del skönja en tydligt växande satsning på pedagogisk verksamhet och samarbete med skolor och daghem. **Biosfärområdet i skolan**, som dras av koordinatören i samarbete med lärare, förde åter samman sjundeklassister från Skärgårdshavets skola, Kyrkbackens skola och Ulkosaariston koulu. Det här året deltog inte Dalsbruks skola. Man valde att fördjupa sig i temat vassen och dess ekologi och användningsmöjligheter i och med en utställning om temat i Skärgårdscentret. Årets skolutfärd ordnades med stöd av Forststyrelsen samt privata finansiärer och gick till Konungskär Daghemprojektet **Gäddan och Gänget** avslutade sin rundtur och som Gran Final ordnade man en utställning med alla verk som daghemsbarnen skapat. Utställningen cirkulerade i stadens bibliotek. Som ny satsning inom skolvärlden har man på Pargas gymnasiers initiativ inlett en planering av tvåspråkiga ämnesöverskridande kurser som har en stark förankring i Skärgårdshavets biosfärområde. Detta öppnar för intressanta möjligheter till samarbete med gymnasierna i framtiden.

Året inleddes som vanligt med den traditionella **vinterträffen**, det här året i Korpoström, med temat "Dokumentering av natur- och kulturarv" där ca 50 personer deltog. Vinterträffen har blivit ett viktigt forum för skärgårdsbor, forskare intresserade av skärgårdsfrågor, myndigheter och frivillig organisationer att mötas. Samarbete med högskolorna har också fått en stadig grund i de återkommande populärvetenskapliga tillställningarna "**Forum för skärgårdsforskning**". Man ordnade på hösten ett lite annorlunda Forum för skärgårdsforskning i form av "Undraflundra" eller "fråga forskaren" i samband med föreningsfestivalen i Knattelabbet i Skärgårdscentrum Korpoström, med ca 10 deltagare. Forumet uppfyller en viktig uppgift, som länk mellan universiteten och allmänheten och ger en kanal att presentera forskning med anknytning till skärgården, också utanför universitetsvärlden. Biosfärområdet var igen med om att ordna **Marknaden för hållbara lösningar** i samarbete med Pargas stads miljöavdelning och Valonia.

För övrigt har mycket tid gått till olika projektinitiativ och samarbetsförfrågningar. Man hade inte möjlighet att delta å våren i världskonferensen i Lima i Peru, men på hösten deltog både Katja och Pia i NordMAB-nätverkets möte i Nordhordlands biosfärkandidatområde i Norge.

Inom tema-området för en levande skärgård är biosfärområdets satsningar starkt anknutna till **Åboland Skärgårdsstiftelse**, som är en av Skärgårdshavets biosfärområdes viktigaste partners. Brännskärs skärgårdshemman i Nagus södra skärgård utvecklades ytterligare med ett bostadshus till och därmed möjligheter för flera nya invånare och utökad verksamhet. På sommaren 2016 flyttade de nya hyresgästerna in i det renoverade bostadshuset "Fammos". Åbolands Skärgårdsstiftelse är sedan 2015 majoritetsägare i Skärgårdscentrum Korpoström och har tillsatt ett programutskott för att involvera lokala föreningar och organisationer i planering och förverkligande av program i Skärgårdscentret. Man önskar också synliggöra biosfärområdet bättre och lyfta fram konceptet i samband med verksamheten där.

Kostnaderna höll sig inom ramarna för budgeten för koordineringen av biosfärområdet år 2016. Grundfinansieringen skall täcka kostnaderna för koordineringen, dvs. personalkostnader, inkluderat lokala resor och kontorskostnader. Budgeten tillåter inte mycket extra kostnader. Fortsättningsvis räcker inte budgeten till att arrangera evenemang, att delta i internationell verksamhet eller att på satsa på synligare marknadsföring. Biosfärområdeskontorets administration sköttes fortsättningsvis av Pargas stad under Näringslivstjänster. I medlet av juli kom koordinatören Katja Bonnevier tillbaka på jobb och vikarierande koordinatör Julia Scheinin slutade. Från och med början av augusti började Katja jobba halvtid för att vara vårdledig och FM Pia Prost anställdes som vikarierande koordinatör på halvtid.